Орест Павлів
Директор Музею-Архіву
ім. Патріярха Йосифа Сліпого
у Монтреалі

ЖИВОПИСЕЦЬ ДУХОВНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ

У Монтреалі (в Канаді) закінчилася одна із чергових виставок акварель українського художника з Чернігова, Леоніда Могучова. Виставка тривала від 4-го до 13-го березня 1994-го року в залях Українського Музею-Архіву імени Патріярха Йосифа Сліпого. Виставку відвідала приблизно одна тисяча осіб, у тому і значна кількість не-українських любителів образотворчого мистецтва. У рамках виставки відбулась також офіційна передача на власність Музею-Архіву ім. Патріярха Й. Сліпого восьми картин (акварелей) українських церков Монтреалю (православних і греко-католицьких), що їх художник змалював минулого року, перебуваючи у Монтреалі під час своєї першої поїздки по східній Канаді.

Впродовж виставки - художник окремо зустрінувся з учнями вищих кляс Української Школи ім. Митрополита Андрея Шептицького у Монтреалі і мав змогу особисто подавати інформацію і пояснення до своїх картин окремим групам відвідувачів виставки, в тому числі - групі членів Товариства Українських Самостійників при православному храмі Святої Софії у Монтреалі, парафіянам церкви Успіння Богородиці на Роземонті, членам Українського Клюбу Золотого Віку "Тризуб" та іншим.

На цьому місці варто відмітити, що майстерність розповідей Леоніда Могучова - не поступається його талантові майстра пензля. Це своєрідний симбіоз, а може й органічне поєднання у художника великої майстерності відтворювати візуальні ефекти світла, форм і пластичности зображень із майстерністю слова і цікавістю та багатством думки у його розповідях.

На виставці у Монтреалі мистець показав понад 130 акварелей українських церков, монастирів, іконостасів, замків, руїн давніх фортифікацій, історичних

будівель та архітектурних споруд і пейзажів із різних земель України. Зруйновані пам"ятки духовної спадщини України - мистець оформив у траурні, темні рамки, - а пам"ятки, що їх зловорожа сила і людське недбальство не встигли ще знищити - мали світле оформлення. На жаль, чорних рамок на виставці - було багатенько.

Відомо, що комуністична влада робила все, що в їхній силі, щоб стерти з лиця української землі храми й святині, які своїми хрестами співали в небо псалом нашої прадідівської віри і слави. Це за Павлом Тичиною. А за словами Миколи Зерова - ці священні будівлі творили "золотом цвяховану блакить" над нашою країною.

Про жахіття нашої доби свідчить і такий факт: ні половці, ні згодом татари, часто нападаючи на українські городи й поселення - звичайно - не нищили церков. Ось, за історичним переказом, орди Батія, напавши на колишній Юр"єв - зруйнували садиби городян, однак, білу церкву залишили незнищеною. Від цієї білої церкви виникла згодом і назва відновленого міста.

У дні нашого найновішого минулого - діялось інакше. І художник, Леонід Могучов - єдиний, або один із небагатьох мистців України - увіковічнював та увіковічнює те, що руйнує зуб часу і що знищували зловорожі влади і людська байдужість. Художник замальовував також і ті храми, які вистояли добу нового лихоліття і збереглися.

Ось, декілька зразків-згадок про трагічні долі шедеврів української архітектури чи церковних поліхромій, які вже не існують, хіба, що на фотознімках і на малюнках Л. Могучова.

Замок і усипальниця близького друга Тараса Шевченка, графа Якова Де-Бельмена у Шаболінові на Чернігівщині, що його вже у 1986-му році зруйнували і розграбили шукачі легкої наживи.

А ось, неоціненної краси іконостас у церкві Різдва Богородиці у Козельці, також на Чернігівщині, роботи світової слави архітектора Растреллі, будівничого Свято-Андріївської церкви у Києві і церков у Санкт-Петерсбурзі. Цей іконос-

тас рубали сокирами, щоб отоплювати храм, який перетворили на схоронище колгоспної городини. Діялось це взимку після так званого визволення з-під гітлерівської кормиги.

Подібна трагічна доля постигла інтер"єр садиби українського поміщика Тарнавського у Качанівці, також на Чернігівщині, в якій неодноразово гостював Тарас Шевченко. Майже подібна доля постигла дім Леоніда Глібова у Чернігові і сотні інших українських будівель і церков.

Чого навмисне не зруйнувала більшовицька революція і комуністична влада та гітлерівські наїздники - це доконали байдужі чиновники режимів наського ховву. І все це показане на картинах Леоніда Могучова, разом із документальними довідками-записами про долю-недолю архітектурних перлин, що їх художник устиг змалювати, щоб зберегти історичну пам"ять про них для майбутніх поколінь.

Леонід Могучов пожертвував усе своє життя для утривалення фарбами на папері пам"яток духовної та історичної спадщини України. У художньому спадку мистця - понад дві з половиною тисячі картин і замальовок різновидих архітектурних зразків цієї спадщини із різних земель України. Однак, у Монтреалі ми змогли побачити лише малу частину того прецінного багатства українського будівництва у замальовках мистця. А все ж таки - враження із виставки - потрясаючі, про що свідчать численні записи в книзі відвідувачів.

Цінність картин Л. Могучова - не так у художньому виконанні малюнка, як у самому драматизмі, чи трагедійності фіксації тої, чи іншої пам"ятки. І вдумливі відвідувачі прекрасно це збагнули. А цікаві розповіді і коментарі художника до кожної картини - посилювали враження болю, а чи й подиву і захоплення.

Автор цих рядків зустрінувся на виставці у Монтреалі із порівнянням Леоніда Могучова із знаменитим українським малярем Никифором із Криниці на Лемківщині. Порівняння це - лише частково вірне: і Могучов, і Никифор - сини природи і мистці глибокої, природженої релігійності. Тому в тематиці обох художників переважають пейзажі природи й архітектурні пейзажі (церкви). Однак, Л. Могучов, хоч і без формальної художньої освіти, - але він прекрасно опанував таємниці

малярського діла: чіткість і ясність рисунку, перспективу, таємниці світла і тіней, норми композиції картини, гаму кольорів та інші таємниці, а зокрема - ефимерність простору і таку ж ефимерність тривимірности об"єктів у тому ж просторі. Тим часом - Никифор із Криниці був типовим представником напрямку, що його прийнято називати "народнім примітивом".

Тому й не дивниця, що коли світової слави український художник Микола Глущенко побачив у Чернігові на одній із виставок твори Леоніда Могучова, він забажав особисто познайомитися із цим геніяльним самоуком і з того часу їхня дружба і творче спілкування тривали аж до відходу у вічність Глущенка.

Але, повернімося до знаменної виставки Леоніда Могучова у Монтреалі. Закінчилася вона ввечорі 13-го березня цього року святковою зустріччю мистця з представниками української громадськости нашого міста (подібно, як і почалась ця виставка 10-ть днів (ПЕРЕД ТИМ)). Були на цьому вечорі щирі і палкі вислови признання художникові, були короткі і достойні промови і сердечні побажання мистцеві продовжувати це священне живописне діло на славу українського народу і для духовного його відродження. Читали на цьому вечорі і вірш (верлібр) присвячений мистцеві.

Відомо, що при Товаристві охорони пам"яток історії і культури України та при Київському Патріярхаті Української Православної Церкви створено Фонд Могучова і одна-третя усіх пожертв і чистих прибутків із продажу картин цього художника призначені на реставрування українських святинь на рідних землях. На кошти Фонду Могучова - у Чернігові вже почали ремонтувати відому П"ятницьку церкву із 12-го століття.

А покищо, Леонід Могучов і Василь Білий - представник Фонду Могучова у Канаді - виїхали з виставкою в канадську столицю, Оттаву, після чого, художник влаштує ще виставки своїх картин у Вінніпезі, у Саскатуні, в Едмонтоні та у Ванкувері. Ця мандрівка по Канаді - триватиме до липня цього року і ми [illegible] приєднуємось до численних монтреальців і щиросердечно бажаємо нашому гостеві-мистцеві - великих успіхів і плідного (творчого) пожнив"я!